

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСИ
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРОТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

М И Л А.

ШАЛА У ЈЕДНОЈ РАДЊИ, ПО ГЕРНЕРУ ЗА СРПСКУ ПОЗОРНИЦУ ПРЕРАДИО † КОСТА ТРИФКОВИЋ.

О С О Б Е:

Мила, глумица Драг. Ружајка.

Збива се у Новоме Саду, у соби управитеља народнога позоришта.

(Овај је комад приказан први пут у Новоме Саду 27. јануара 1872.)

П Р В И Ч И Н.

ПРВА ПОЈАВА.

Мила (ступи нагло.)

Већ од осам сата, како чекам овде,
Па још нигде никог нема од господе!
Е, сад је л' то лепо, бива ли то свуда,
Да глумица чека као каква луда;
Од пре — Боже мили — кол'ко је муке стало,
Како се за глумце тешко врбовало,
Па је л' ко за глумца тек показ'о воље,
Дај га на врат на нос, примај брже боље!
А где сада шта је? Сад мора да чека,
Сваком да се клања јоште из далека,
Мора да обуче господско одело,
Је л' у лепом руву, — прим'е га за цело,
А није ли руво по последњој моди,
Ни глумица није по вољи господи,
Да ли она има за глумицу дар,
Нико и не пита — сувишна је ствар!
Ја, — ја немам тако господско одело,
Ал' на против дара, имам га за цело,
У шаливој игри, нигде немам пара,
Имам и за драму евидентног дара,
У жалосној игри, ту сам теке вешта,
Ту су наспрам мене све друге којешта!
По сви српски мести већ за мене знаду,

У Панчеву, Вршцу и Новоме Саду,
Митровици, Руми и у Вуковару,
У Сомбору исто к'о у Теминвару,
Али на што ваздан — име је чувено —
Ја се зovem: „Мила“ — тим је све речено! —
Још никако нема господина Тоне,
Већ је пола дванаест, скоро ће и подне,
Па сад право каж'те, еод таквога реда
Не би л' човек мор'о свиснути од једа? —
Шта ћу сад да радим? Ко зна оће л' доћи?
(Публици.) Већ ви кад би хтели, могли би помоћи.
Питајте ме како? Одмах ћу вам рећи:
Ја ћу свакој проби пред вама подлећи,
Па будем ли стегла нашега признања,
Примит' ме морају без заустезања. —
Представићу прво девојчицу младу,
Коју на врат на нос хоће да удаду!

(С врата ускљута у собу.)

„Мати, отац, мати!“ (Мушким гласом.) Шта је моја мазо?
„Пирица је дош'о! Знате шта је каз'о?
„Хоће да ме проси?“ — Већ си испрошена!
„За четрнаест дана, би ћеш му и жена! —
(плачући.) „Ал' ја не ћу, отац, не ћу мужа така!“
Немој бити луда, мужа хоће свака!
„Ал' ја не ћу, не ћу!“ — Ко би јоште плак'о?
„Брак је рај земаљски!“ — „Није баш ни тако!
И данас се мати с татом посвађала!“

То се теби чини, то је била шала! —
 „Ал' ја не ћу, не ћу!“ — Али, дете моје,
 Све то бива само зарад среће твоје,
 Ћирица је богат, што год будеш хтела,
 Хаљина, марама, шенира, ципела.
 Све ће ћира дати! — „А хоће ли ћира,
 Када будем хтела, дати официра?“
 На што официра? „Када има мати,
 Хоћу за то и ја, да ме лајтнант прати!“
 Пођи ти за ћиру, на га лено моли,
 Не можеш ли лепим, ружним га приволи,
 На ће он за цело, тек да буде мира,
 Дати ти за Божић једног официра.
 „Је л' истина отац? Е, онда ћу поћи,
 „Тако ћу до мужа и лајтнанта доћи!“

(Отрчи до врата, стане, окрене главу и говори.)

Тако бива сада, то је сад модерно! —
 У старије време све је било смерно!

(Ступи напред неколико корака.)

„Мати ви сте звали?“ (Строг. глас.) За то сам те звала,
 Да чујем од тебе, би ли се удала.
 Ти сад ниси више девојка малена,
 Требала би досад, да си веће жена!
 „То бих и ја рекла!“ — Дакле се одважи!

„То бих и ја рекла!“ — Мужа себи тражи!
 „То бих и ја рекла!“ — Реци дед' да видим,
 За кога би пошла! — „Мати, ја се стидим,
 „За — оног — јурата, ја бих радо пошла!“
 Од куда си опет на јурата дошла?
 „Ја га волим“ — Како? — „И он мене“ — Како?
 Само се ти удај, за љубав је лако,
 Послушај ти мене, твоју матер стару,
 Пружи руку старцу Јови опанчару.
 „Ви најбоље знате!“ — Он је богат газда!
 „Ви најбоље знате!“ — Има новца вазда!
 „Ви најбоље знате!“ — Још ће мало тећи!
 „Ви најбоље знате!“ — На ће у гроб лећи!
 „Ви најбоље знате!“ — А после опела —
 Остаће ти новци и сермија цела!
 „То бих и ја рекла!“ — А с његовим златом
 Можеш после лако живити с' јуратом!
 „Ви најбоље знате!“ — Како ти се свиђи!
 „Ви најбоље знате!“ — А ти сада иди!
 Девојци сиротој окреће се соба —
 Ал' — тако је било у старије доба. —
 (Опет се врати вратима.)
 Сад ћу да прикажем блебетуше жене,
 Најмилије то су улоге за мене.
 (Дође опет напред и врло брзо.)

(Наставиће се.)

ШЕКСПИР И СТАРОЕНГЛЕСКА ДРАМА.

(Наставак.)

Од ових је први Џон Лиљ, узор Шекспиру у песничкој прози, па Роберт Грин, на кога се Шекспир угледао у својим драмама, и на послетку Мерлау, први велики песник трагедија у старој Енглеској. У њих налазимо већ све сјајне појединости његових потоњих драма, али је ради савршенства, недостајало у њих шекспирске моралне узвишености, његов мушки и истински карактер. Јер само из хармонијског духа могу понићи и хармонијска дела, нити је било кад у истини великога песника, а да није био и велик човек на гласу.

Цветање енглеске драме, које бујни Мерлау напречац ускори, и које у Шекспиру дотера до вршка — беше сасма славно, те за то и није могло дуго трајати. Оно је било — ако се у песништву даје чинити поређење са политичком историјом — као оно освајачки походи великога Александра, који сав свет освоји, а не утемељи

светскога царства да за дуго траје; и спољашњи успеси тако брзо угинуше, као што су и стечени, али сјај и слава александрова, и силни покрет што изађе од њега, и унутрашња духовска суштина посланства његовог на земљи, остаје од колена на колена.

Као што стоји Филип према Александру, тако Мерлау према Шекспиру, — и као што тамо војсковође, које великога цара преживеше, његово светско царство раскомадаше и међ собом поделише: тако и овде последници великога песника разлучише се по широким, разним крајевима његовог песништва, које сав свет обухвати.

Чудно је, али се даје растумачити, како подизање и опадање песничкога царства, које основаше Мерлау и Шекспир, иде корак уз корак с историјским догађајима оног, делима обилатог времена. Слободно се може узети за почетак

цветању енглеске драме доба, кад пропаде шпанска армада, и Енглеска доби власти на мору, а свршетак кратке сјајне јој периоде пада заједно с бунама и грађанским ратовима, који предходеше пропасту Карла I.

За велика политичка и песничка дела најповољнији моменат је увек онај, кад се сударе два доба и две силе, једна што пропада а друга што настаје. Једни се ухвате партаје за старим, други за новим, и само какав велики песник, као што је био Софокле у Јелина, Шекспир у Енглеза, може да се узвиси над једним и другим, да припозна правичне стихије обеју партаја, да их измири и савлађује.

Са Шекспиром достиже средњи век свој песнички завршетак; шекспирово историјско песничтво провејава витеники дух опале већ државе феудске, а уз то заједно правично се прихвата и новијег доба, те дела његова тек сад, након два и по века после смрти његове, почињу као што треба, бивати опште добро свију просвећених људи. Са свим без темеља раде који држе,

да су већ савременици свог великог песника умели исто тако да цене, као што га ми данас ценимо; баш на против даје се доказати, да је оно, што је велико и вечно у његовим умстворинама, мање му признања стекло у светине, мање то, чим се он разликује од савремених песника, него оно, у чем им је раван: у попуштању укусу публичном. А да није тако, не би га његови слабије одарени саесеници, који се на њ угледају, тако брзо били натерили, и не би публици му биле најмилије баш оне драме, које оплемењен укус држи ни пода шта.

Још у заметку енглеске драме залегало се беше црв, што ће да је подгризе и уништи, и само се тако даје разјаснити она, иначе загонетна појава, што је цветање њено са сма за мало трајало. Гомила повољних прилика заједно учини, те енглеска драма брзо процвета; а главни је повод био доба реформације црквене. За време витенства књижевност је била понајвише у рукама госпоштине и црквених редова; реформацијом прокрчи се сваком пут у поље књижевно.

(Наставиће се.)

Д И С Т И Њ И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Сплетна и љубав) приказана је на нашој позорници 27. фебруара. Ова представа била је у неку руку и као нека мала позорница светковина. Н. Недељковић враћајући се у приватан живот, ступио је у улови Фердинанда Валтера последњи пут на позорницу, на којој је као глумац народног позоришта радио неуморно четрнаест година. Одмах при изласку поздравила га је публика бурним и дуго-трајним плескањем, а на посетку га је три пута за-стопце изавала, желећи тиме обележити, како јој је жао, што се опет умалио број оних глумаца, који су народном позоришту верно и савесно послужили. И заиста мора човека и нехотице растужити, кад види, како се из дана у дан све више и више губи број оних наших глумаца, који су у добру и злу у народном позоришту истрајали. Ту тугу нашу блажи само нада на бољу будућност и успомена на она уметничка уживања, која су нам наши некадашњи глумци у приказу својих улога давали!

О самој представи имамо толико да кажемо, да је и у главне и појединце била складно изведена. Дobar посматрач могао је приметити, да Недељковићу тешко нада, што оставља леп позоришни свет пун песничтва и заноса, па одлази у други свет пун прозе. Хоће ли моћи у том новом свету наћи накладе за свој стари свет? 8.

П О З О Р И Ш Т Е.

(Јавна захвалност и глумачки опроштај). Никола Недељковић и жена му Марија, чланови српске народне позоришне друштине, приморани породичним околностима, да се повуку са позорице у приватан живот „изјављују захвалност свему српском народу као и браћи Буњевцима на топлим саучешћу и одликовању, што им је за време њиховог глумовања указивало. Тако исто захваљују позоришном одбору и управи на свагда указиваној љубави и пријатељском предусретању према њима, а сачлановима својима међу на срце народно позориште, позивајући их, да га и од сада као и до сада, свесни о своме позиву, обрле, као што ће га и они, и ако се у приватан живот повраћају, у свако доба и на даље потпомагати, и о њему бригу водити.“ Тако и треба, живили!

(Парастос Кости Трифковићу) давала је позоришна дружина Ђорђа Пелеша у Слатини 2. марта. О томе је добила управа народног позоришта овај телеграм: „Ожалошћени губитком омиљеног и врлог позоришног писца Косте Трифковића отпојасмо данас при парастосу са нашим управитељем Пелешем: вечан ти спомен у народу српском! Софија Пелешка, Јулка Латинчићева, Марија Томићева, Анђелина Радојевићева, Софија Катанићева, Никола Рашић, Јока Соколовић, Светислав Динуловић, Паја Поповић, Михајло Лазич, Среген Бошковић, Душан Ликић, Н. Павловић, Ђура Јовановић, Љубиша Влаовић.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

41. ПРЕДСТАВА.

У П. ПРЕТИЛАТИ 4.

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 5. МАРТА 1875.

ЛОВУДЕЖА СИРОТИЦА.

Позоришна игра у 2 раздела, а 4 чина, написала Шарлота Бирхфалфорова, превео А. Мандровић.

ПРВИ РАЗДЕО:

Ц Е Н А.

У једноме чину.

О С О Б Е:

Сара Ридова, богата удовица	Ј. Маринковићка.
Џон, син јој, петнаест година стар	Љ. Зорићева.
Капетан Хенрик Витфилд, брат јој	Зорић.
Др. Блекхорст, настојник сиротињског завода	Вујић.
Ејра, сиротица	Ј. Сајевићка.
Бесија, васпитатељка код госпође Ридове	Ј. Поповићева.

Зби а се у Гечиду код госпође Ридове.

РАЗДЕО ДРУГИ:

РОЧЕСТЕР.

У три чина.

О С О Б Е:

Лорд Роланд Рочестер	Сајевић.
Лорд Клоди	Вожовић.
Францис Стенворт, баронес	Марковић.
Сара Ридова	Ј. Маринковићка.
Ђорђина Клеренсова, удовица	Ј. Харићева.
Капетан Хенрик Витфилд	Зорић.
Јудита Харлејева	Ј. Поповићева.
Цена Ејра	Ј. Сајевићка.
Сам	Лукић.
Патрик	Добриновић.

Догађа се на осам година после првога раздела у Торнфилд-Халу, имању рочестровам.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.